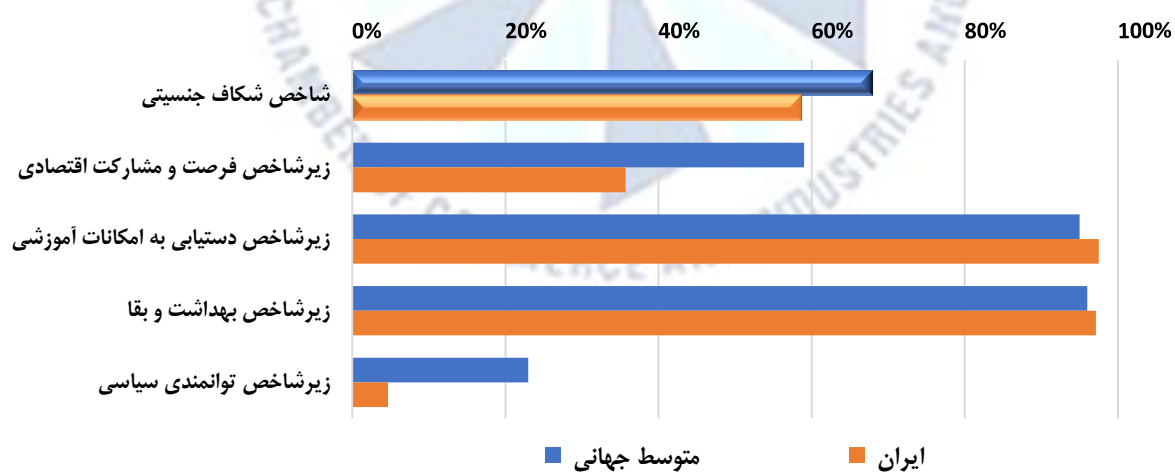

بازتاب مشارکت اقتصادی پایین زنان در شکاف جنسیتی ایران

مجمع جهانی اقتصاد هر ساله شاخص شکاف جنسیتی^۱ را برای کشورهای مختلف جهان محاسبه و آنها را بر حسب میزان نابرابری های جنسیتی طبقه بندی می کند. برای این کار، در چهار حوزه اقتصاد، آموزش، بهداشت و معیارهای سیاسی به رتبه بندی و امتیازدهی کشورها می پردازد. این سازمان بین المللی در یازدهمین گزارش خود، ۱۴۴ کشور را مورد بررسی قرار داده که مهم ترین نتایج آن به شرح ذیل است:

- ایران از لحاظ برابری جنسیتی در میان ۱۴۴ کشور جهان در جایگاه ۱۳۹ ام قرار گرفته است و تقریباً ۴۱ واحد درصد تا برابری کامل جنسیتی فاصله دارد. امتیاز ایران در شاخص شکاف جنسیتی سال ۲۰۱۶ (۵۸۷+) نسبت به سال قبل تا حدودی بهبود یافته است. هر چه این امتیاز به یک (۱۰۰ درصد) نزدیک تر باشد، شکاف جنسیتی کاهش می یابد و جایگاه بالاتری را در میان سایر کشورها کسب خواهد کرد.
- امتیاز ایران در شاخص شکاف جنسیتی از متوسط جهان نیز پایین تر است، اما در برخی زیرشاخص ها وضعیت بهتری نسبت به میانگین جهانی دارد (نمودار ۱).

نمودار ۱- امتیاز ایران و جهان در برابری جنسیتی و زیرشاخص های مرتبط با آن

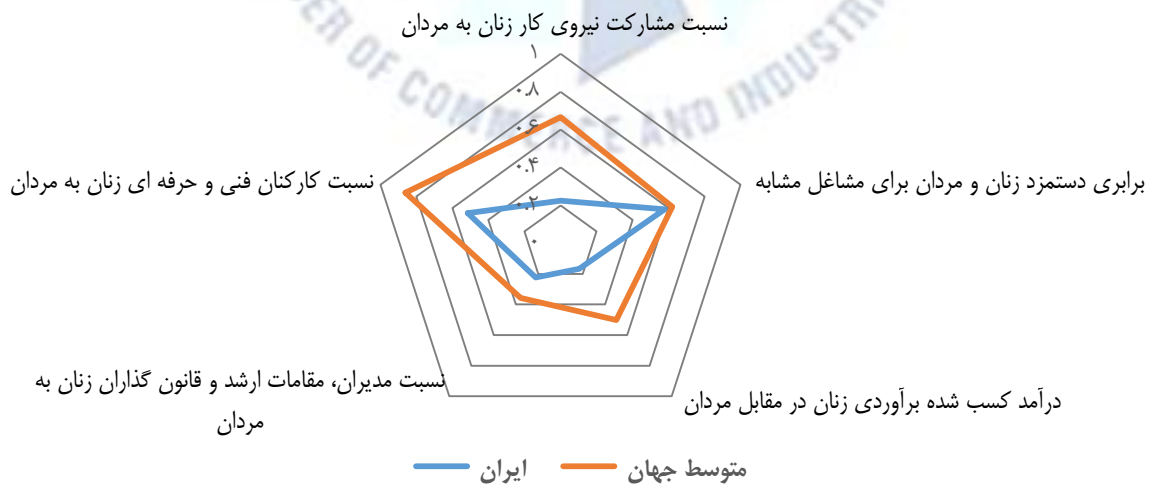
منبع داده ها: مجمع جهانی اقتصاد

¹ Global Gender Gap Index

معاونت بررسی های اقتصادی

- برابری جنسیتی در میان زنان و مردان از لحاظ دسترسی به امکانات بهداشتی و آموزشی در ایران در مقایسه با متوسط جهانی بیشتر است. در هر کدام از این زیرشاخص ها، سه واحد درصد تا برابری کامل جنسیتی فاصله وجود دارد.
- کمترین امتیاز ایران در زیرشاخص های شکاف جنسیتی مربوط به "فرصت و مشارکت اقتصادی" و "قدرت سیاسی" است. جایگاه ۱۴۰ ام ایران در میان ۱۴۴ کشور جهان از نظر برابری زنان و مردان در فرصت ها و مشارکت اقتصادی قابل تامل است. در حال حاضر، امتیاز ایران در زیرشاخص فرصت و مشارکت اقتصادی حدود ۰,۳۵ است که در مقایسه با متوسط جهانی نیز به طور قابل ملاحظه ای پایین تر است (نمودار ۱). مجمع جهانی اقتصاد در گزارش خود اشاره می کند این زیرشاخص ها به هم وابسته اند و در برخی موارد می توانند بر روی هم تاثیرگذار باشند؛ به عنوان مثال همبستگی میان قدرت سیاسی زنان و میزان مشارکت اقتصادی آنها وجود دارد.
- مجمع جهانی اقتصاد ایران را جزء گروه کشورهای دانسته که سرمایه گذاری های مهمی برای آموزش زنان انجام داده اند، اما عموماً موانعی را که بر سر راه مشارکت زنان در بازار کار وجود دارد، رفع نکرده اند. بنابراین نتوانسته اند بازده سرمایه گذاری خود را از نظر توسعه سرمایه انسانی خود مشاهده کنند. کشورهایی مانند امارات متحده عربی، شیلی و هند نیز جزء این گروه طبقه بندی شده اند. این کشورها آموزش دیده اند، اما مجمع جهانی اقتصاد آنها را به استخر استعدادهای بکر تشبیه کرده که از مشارکت بیشتر زنان در بازار کار بهره برداری نمی کنند.
- مطابق نمودار ۲، در میان معیارهایی که برای زیرشاخص فرصت و مشارکت اقتصادی در نظر گرفته شده، امتیاز ایران در تمامی معیارها پایین تر از متوسط جهانی است، اما این اختلاف در معیار نسبت مشارکت نیروی کار زنان به مردان بیشتر است.

نمودار ۲- امتیاز ایران و جهان در معیارهای مربوط به زیر شاخص فرصت و مشارکت اقتصادی

منبع داده ها: مجمع جهانی اقتصاد

- بر اساس آخرین اطلاعات سازمان جهانی کار، نرخ مشارکت زنان در سن کار در فعالیت های اقتصادی ایران در سال ۲۰۱۵، حدود ۱۳ درصد و نرخ مشارکت اقتصادی مردان حدود ۶۳ درصد بوده است؛ هر چند مجمع جهانی اقتصاد در گزارش اخیر خود رقم بالاتری را برای نرخ مشارکت ایران اعلام کرده، اما همچنان فاصله میان مشارکت زنان و مردان در ایران، از ۱۴۱ کشور جهان بیشتر است. مجمع جهانی اقتصاد، متوسط مشارکت زنان و مردان را در جهان به ترتیب ۵۴ درصد و ۸۱ درصد اعلام کرده است.
- مجمع جهانی اقتصاد، موانع استخدام و ترفیع زنان را در شش گروه «طرفداری و تعصب ناخودآگاه میان مدیران»، «فقدان توازن کار- زندگی»، «فقدان الگوهای زنانه»، «نقص مهارت های اکتسابی واجد شرایط» و «اعتماد به نفس و آرمان های زنان» و «سایر موانع» طبقه بندی کرده است (شکل ۱).

شکل ۱- موانع استخدام و ارتقای شغلی زنان

منبع: مجمع جهانی اقتصاد

معاونت بررسی های اقتصادی

- پشتیبانی مدیران عالی از زنان در مدیریت یکی از مهم ترین اهرم ها برای پیشرفت در دستیابی به تنوع جنسیتی در شرکت هاست. در این راستا می توان دپارتمانی را برای رهبری اقدامات مرتبط با ایجاد تنوع جنسیتی تاسیس کرد. برای تعیین اهداف و اندازه گیری میزان پیشرفت یک سازمان در زمینه برقراری تساوی جنسیتی، توسعه یک پایگاه داده جداگانه که بتواند در ارزیابی علل عدم توازن جنسیتی و پیگیری پیشرفت در این زمینه کمک کند، بسیار مفید خواهد بود. گروه های حقوق و دستمزد شفاف برای پیگیری و بررسی شکاف درآمدی زنان و مردان نیز یکی دیگر از ابزارهای مناسب برای درک و بررسی وضعیت موجود سازمان ها است.
- به طور کلی؛ مجمع جهانی اقتصاد استراتژی هایی را برای کاهش شکاف جنسیتی در محیط کسب و کار ارائه و آنها را در هشت گروه طبقه بندی کرده است. این استراتژی ها عبارتند از: «تعیین اهداف و اندازه گیری میزان پیشرفت»، «ترویج توازن کار- زندگی»، «حمایت از ادغام زنان در زنجیره ارزش»، «ساختارهای حقوق و دستمزد و مسیرهای شغلی شفاف»، «پیشنهاد و پشتیبانی از کار منعطف»، «ایجاد آگاهی از مزایای تساوی جنسیتی در میان مدیران»، «اثبات تعهد رهبری» و «توسعه و آموزش رهبری برای زنان» (شکل ۲).

شکل ۲ - استراتژی های کسب و کار برای برقراری تساوی جنسیتی

منبع: مجمع جهانی اقتصاد